

Den 10. februar 2022

Politisk aftale om sprøjtemiddelstrategi 2022-2026

Regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance og Kristendemokraterne er enige om at indgå aftale om sprøjtemiddelstrategi 2022-2026 og dertilhørende handlingsplan.

Aftalepartierne anerkender, at der i Danmark er gjort en stor indsats for at reducere brugen af sprøjtemidler, og at Danmark på sprøjtemiddelområdet er langt fremme i EU-sammenhæng. Aftalepartierne er enige om, at Danmark fortsat skal have en international førerposition på produktion af sikre fødevarer og ønsker at bygge videre på dette udgangspunkt. Aftalepartierne er med denne aftale enige om at sætte retningen for et renere miljø med mindre belastning af sprøjtemidler, der dels giver jordbrugserhvervene stabile produktionsvilkår samt understøtter sunde afgrøder og dels styrker beskyttelse af miljø, herunder vandmiljø, grundvand og biodiversitet samt menneskers sundhed, og fødevarer sikkerhed.

Udbredelse af ny teknologi har potentialet til fremadrettet at reducere brugen af sprøjtemidler yderligere og udgøre et paradigmeskifte i reguleringen af sprøjtemidler i Danmark. Aftalepartierne er enige om, at hovedmålsætningen for strategien er at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler. Det er målet, at der skal anvendes så få sprøjtemidler som muligt, og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende. Derudover skal restindholdet af sprøjtemidler i fødevarer være så lavt som muligt, og der skal iværksættes indsatser, der understøtter, at vi fortsat kan anvende grundvand urensset til drikkevand.

Strategien omfatter alle brugere af sprøjtemidler, både jordbrugserhverv, golfbaner, offentlige myndigheder og private haveejere samt forbrugere, fødevarer virksomheder og forhandlere af sprøjtemidler.

Fem indsatsområder og udvalgte større initiativer

Initiativerne i den nye sprøjtemiddelstrategi (handlingsplanen) udmøntes under fem indsatsområder.

1. En rekordlav pesticidbelastning
2. Stram praksis for godkendelser til beskyttelse af grundvandet
3. En mere målrettet kontrol
4. Forskning og fremme af alternativer til sprøjtemidler
5. Udbredelse af det gode landmandsskab (Integreret Plantebeskyttelse)

En præsentation af hvert indsatsområde samt liste over alle initiativer under hvert indsatsområde fremgår af handlingsplanen.

Aftalepartierne er enige om at fremhæve følgende større politiske initiativer i handlingsplanen.

Afgiftstilpasning og skærpet målsætning:

I den tidligere aftale var der en målsætning om en reduktion på 40 % fra salget i 2011. Med henblik på at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler er aftalepartierne enige om at fastsætte en målsætning på 1,43 på pesticidbelastningsindikatoren (PBI) baseret på salgstal i 2025, som vil blive evalueret i 2026. Dette giver en yderligere reduktion på 27 %.

Som et middel til at opfylde målsætningen omlægges pesticidafgiften for at gøre det mere attraktivt at bruge sprøjtemidler med lav belastning af miljø og sundhed. Der foretages en provenuneutral omlægning af afgiften med en nedsættelse af basisafgiften til 20 kr. per kg aktivstof og en forhøjelse af belastningsdelen til 140 kr. Aftalepartierne noterer sig, at det hovedsagelig er afgiftsomlægningen, der forventes at få væsentlig indflydelse på pesticidbelastningen og er indforstået med at stemme for den ændring af Bekæmpelsesmiddelafgiftsloven, der udmønter den aftalte afgiftsomlægning.

Aftalepartierne noterer sig endvidere, at det forventes, at et forbud mod glyphosat som høsthjælp ligeledes vil bidrage til opnåelse af målsætningen. Hertil noterer aftalepartierne sig, at også udtag af jord i relation til 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug' giver et supplerende bidrag i forhold til at nå en målsætning på 1,43 på PBI, og at denne indsats ligger uden for aftalen om en sprøjtemiddelstrategi 2022-2026.

Aftalepartierne er enige om, at der med den grønne omstilling i landbruget i de kommende år vil følge en stor såvel teknologisk som strukturel udvikling, som vil nedbringe pesticidbelastningen yderligere. Derfor foretages en evaluering af udviklingen i relevante parametre i 2025, herunder landbrugsareal og økologisk areal, udbredelsen af præcisionsteknologi og hamstringseffekter, god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i Integreret Plantebeskyttelse (IPM), reduktion i anvendelsen af de mest problematiske stoffer samt yderligere potentielle virkemidler som samles i et virkemiddelkatalog med henblik på at afdække potentialet for at fastsætte en mere ambitiøs målsætning med konkrete indsatser frem mod 2030.

Fremme af økologi:

Aftalepartierne er endvidere enige om, at økologi er et vigtigt redskab i forhold til reduktion af belastningen fra sprøjtemidler og henviser i den forbindelse til målsætningen om at understøtte en fordobling af det økologiske areal i 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug'. Aftalepartierne er enige om, at udviklingen i det økologiske areal og dets betydning for reduktion i pesticidbelastningen fremadrettet opgøres og offentliggøres i de årlige bekæmpelsesmiddelstatistikker. En stigning i omlægningen til økologi som følge af 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug' vil medvirke til en lavere PBI, og omlægningen af pesticidafgiften forventes at bidrage til denne omlægning til økologi, da en reduktion af basisafgiften vil være til gavn for økologerne.

Udbredelse af præcisionssprøjtning:

Udbredelse af præcisionsteknologi har potentialet til fremadrettet at reducere brugen af sprøjtemidler yderligere og udgøre et paradigmeskifte i reguleringen af sprøjtemidler i Danmark, herunder at understøtte det gode landmandsskab via et skifte til behovs- og præcisionssprøjtning, bl.a. med henblik på at undgå dobbeltsprøjtning. Derfor er aftalepartierne enige om, at der inden udgangen af 2022 foretages en analyse af muligheder og begrænsninger for at fremme udbredelsen af præcisionssprøjtning, herunder muligheder for at fastsætte obligatoriske krav. Desuden skal brugen af lukkede påfyldningssystemer vurderes i forhold til, hvordan det kan nedbringe pesticidbelastningen. Aftalepartierne drøfter analysens resultater, når den er tilendebragt.

Forbud mod glyphosat som høsthjælp:

Aftalepartierne ønsker, at brugen af glyphosat i dansk landbrug skal nedbringes. Derfor er aftalepartierne enige om at forbyde brugen af glyphosat til høsthjælp i foderafgrøder i tråd med anbefalingen i erhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat. Dette forbud forventes at medvirke til en lavere belastning fra sprøjtemidler og følger op på et allerede indført forbud mod brug af glyphosat før høst i afgrøder til konsum. Aftalepartierne er enige om, at pletsprøjtning mod flerårigt ukrudt før høst fortsat er muligt med henblik på at minimere brugen efter høst. Aftalepartierne er endvidere enige om, at udviklingen i landbrugets øvrige forbrug af glyphosat, herunder særligt til nedvisning, skal følges tæt i lyset af landbrugserhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat, herunder erhvervets målsætning om at nedbringe brugen af glyphosat.

Aftalepartierne er derudover enige om, at der gennemføres en analyse for at belyse miljømæssige og erhvervsøkonomiske konsekvenser ved brugen af sprøjtemidler med glyphosat til nedvisning af afgrøder med henblik på at tage stilling til mulig regulering for at begrænse brug af glyphosat til nedvisning, hvor det ikke er nødvendigt, men hvor der tages hensyn til behovet for at bruge glyphosat til pløjefri dyrkning.

Godkendelse af mikrobiologiske sprøjtemidler:

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for større fokus på hurtig godkendelse af mikrobiologiske sprøjtemidler som alternativ til kemiske sprøjtemidler. Miljøstyrelsen har sat som mål at have løst udfordring med sagspukkel i 2023. Miljøstyrelsen er opmærksom på at nå målet, herunder særligt med fokus på de mikrobiologiske midler. Aftalepartierne holdes orienteret om fremdriften.

Aftalepartierne er desuden enige om, at Danmark skal arbejde aktivt i EU for at fremme godkendelserne af aktivstoffer til mikrobiologiske sprøjtemidler.

Bedre grundvandsbeskyttelse: Styrkelse af VAP:

Varslingssystemet for udvaskning af pesticider til grundvand giver mulighed for at efterprøve de modelberegninger, som udgør det primære grundlag ved godkendelse af sprøjtemidler i Danmark. Aftalepartierne ønsker at styrke den danske grundvandsbeskyttelse og er enige om, at der i forhold til den tidligere strategi afsættes ekstra 11,6 mio. kr. til VAP med henblik på at forøge antallet af test af relevante stoffer og herigennem sikre et mere robust godkendelsessystem. Overvågningsresultaterne fra VAP understøtter den restriktive tilgang til godkendelsen af sprøjtemidler i Danmark og medvirker til at styrke beskyttelsen af grundvandet.

Styrkelse af kontrollen:

Aftalepartierne ønsker at understøtte og styrke en fortsat målrettet og risikobaseret kontrol med overtrædelser på sprøjtemiddelområdet. Derfor er aftalepartierne enige om, at der i forhold til den tidligere strategi sker en forøgelse på 40 procent af midlerne til kontrollen med sprøjtemidler hos hhv. brugerne, salgsledet og i tolden for at styrke kontrollen og mindske antallet af overtrædelser af reglerne, herunder fokus på ulovlig brug af sprøjtemidler, som udgør en særlig trussel mod drikkevandet. Som en del af den målrettede og risikobaserede kontrol ønsker aftalepartierne endvidere, at der kan udtages og analyseres prøver fra sprøjteudstyr, såfremt det vurderes relevant på det konkrete kontrolbesøg.

Øvrige udvalgte initiativer:

Derudover vil aftalepartierne fremhæve, at der er enighed om:

- At afsætte midler til fortsættelse af ordningen for innovationsbrug til test af nye løsninger til at fremme god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i integreret plantebeskyttelse (IPM).

- At forbruget af de mest problematiske stoffer følges tæt, opgøres og offentliggøres årligt. Der gennemføres i sammenhæng med opgørelsen en analyse for at identificere mulige alternativer, og resultaterne forelægges aftalepartierne og erhvervet.
- At der årligt foretages en opgørelse af pesticidbelastningen fordelt på foder og fødevarer til human konsum.
- At afsætte midler til en fortsættelse af tilskudsordningen til alternativer mhp. bl.a. at udvikle og godkende alternativer til kemiske sprøjtemidler og forebygge behovet for dispensationer.
- At Miljøministeriet giver erhvervet mulighed for at forebygge behovet for dispensationer ved at tilvejebringe erhvervet information om kommende forbud mod aktivstoffer i EU.
- At Miljøstyrelsen fremadrettet vil bruge den skærpede praksis for dispensationer på baggrund af EU's vejledning fra marts 2021.
- At aftalepartierne årligt vil modtage en status for dispensationer givet af Miljøstyrelsen efter pesticidforordningens artikel 53.
- At Danmark skal arbejde aktivt i EU for en mere restriktiv og helhedsorienteret godkendelsesprocedure, hvor hensynet til forskellige eksponeringsveje, kombinationseffekter, samt akutte og subletale risici vurderes.
- At Danmark skal arbejde aktivt i EU for et forbud mod import af frø fra lande uden for EU, der er bejdset med ikke-godkendte midler.
- At ansøgninger omkring hvordan miljø-, sundheds- og naturbelastningen ved anvendelsen af sprøjtemidler kan prisfastsættes og indgå som en styrkelse af proportionaliteten i vurderingerne af samfundsmæssige omkostninger ved brug af sprøjtemidler sammenlignet med økologisk produktion opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- At fokus på biodiversitetshensyn opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet, herunder opprioriteres særligt forskning til afdækning af, om der eksisterer data til udvikling af et marknaturindeks til belysning af markarealers bidrag til naturen og biodiversiteten, bl.a. i lyset af sprøjtemiddelforbruget og sædskifte. Dette kan f.eks. ske ved et forskningsprojekt, hvor mulige indikatorer for biodiversitet på markarealer undersøges.
- At fokus på, afstandskrav ved sprøjtning, konsekvenser for naboer og forebyggelse af risikoen for afdrift ind i huse opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- At mulighederne for at udbygge belastningsindikatoren (B) fremadrettet undersøges. I dag indgår følgende miljøindikatorer i beregningen af miljøeffektbelastningen: 1) Korttidseffekt for fugle, 2) korttidseffekt for pattedyr, 3) korttidseffekt for fisk, 4) korttidseffekt for regnorme, 5) korttidseffekt for bier, 6) korttidseffekt for dafnier, 7) korttidseffekt for vandlevende planter, 8) korttidseffekt for alger, 9) langtidseffekt for regnorme, 10) langtidseffekt for fisk og 11) langtidseffekt for dafnier. Der igangsættes en analyse, som skal belyse muligheden for også at inddrage langtidseffekten på fugle og pattedyr for derved at gøre vurderingen mere robust.

Herudover noterer aftalepartierne sig, at der fortsat er fokus på at nedbringe forbruget af sprøjtemidler på offentlige og private arealer.

Aftalepartierne vil årligt modtage en orientering om status for de gennemførte indsatser i handlingsplanen. Når de aftalte analyser er færdige, mødes aftalekredsen med henblik på en drøftelse af eventuelle tiltag.